

СИГНАЛІЗАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ № 1
про фітосанітарний стан посівів сільськогосподарських культур
у сільгосп підприємствах Херсонської області
станом на 13 березня 2026 року

Шкідники та хвороби озимого ріпаку

З середини березня очікується масовий вихід з місць зимівлі імаго **прихованохоботників (великого ріпакового та капустияного стеблового)**. Зимують прихованохоботники у стадії імаго (жука) у лісосмугах, під рослинними рештками поряд із минулорічними полями ріпаку.

Найшвидше в нашому регіоні з'являється **великий ріпаковий прихованохоботник (*Ceutorrhynchus napi* Gyll)** найбільш шкідливий серед прихованохоботників. Імаго з'являються навесні за температури повітря вище 6° тепла вони виходять із місць зимівлі, а вже масово вилітають за температури 9 - 12° тепла. Рано навесні, коли впродовж 7 - 10 днів максимальна денна температура перевищує 9° тепла, самки великого ріпакового прихованохоботника відкладають яйця у верхівки молодих пагонів ріпаку (нижче на 1 см за верхівку пагона). У місцях проколів на стеблі видно темні плями. Личинки прогризають ходи всередині пагонів, спричинюючи розтріскування вздовж стебла та його зигзагоподібне вигинання у вигляді латинської літери "s". Пошкоджений пагін хворобливо потовщується, стає сплющеним або розтріскується, ріпак нерівномірно цвіте та досягає. У м'якоті стебла вздовж переміщення личинок видно коричнюваті сліди їхньої життєдіяльності.

Увага! Відчуваючи загрозу, жук спадає із рослини ріпаку, завмирає, тому його важко знайти на посівах. Розвивається жук в одному поколінні. Поріг шкодочинності: 10 жуків упродовж трьох днів у жовтій пасці.

Стебловий капустияний прихованохоботник (*Ceutorrhynchus quadridens* Panz.) пробуджується у кінці березня-першій половині квітня, коли температура повітря досягає 8-9° тепла. Жуки живляться на дикорослих, а пізніше на культурних капустияних рослинах. Наприкінці квітня самки відкладають по 3-4 яйця у середню жилку листка, рідше - в черешок та стебло, плодючість самки становить 40 - 60 яєць. Місця відкладання яєць здуюються та нагадують бородавки. Відроджені личинки через 4-7 діб прогризають хід у черешок листка, а потім переміщуються по стеблу донизу, іноді до кореневої шийки. На великих листках розвиток личинки завершується у черешку, без переходу в стебло. Ходи личинок добре помітні у вигляді коричневих смужок, які просвічуються. В одному листку може розвиватися 1-20 личинок.

Пошкоджені рослини відстають у рості й часто гинуть. На насінниках відмирають та опадають листки, переламуються квітконосні пагони, насіння

стає плоским. Розвиток личинок завершується через 20-30 діб, після чого вони зариваються у ґрунт, де заляльковуються на глибині 2-3 см. Розвивається жук в одному поколінні. ЕПШ становить 20 жуків на жовту пастку впродовж трьох днів.

Для моніторингу та контролю прихованохоботників на ріпаку використовують жовті чашки-пастки, які розміщують краями полів на початку відновлення вегетації навесні, за температури повітря 4 - 6° тепла. Жовті пастки є простим, дешевим та доступним діагностичним приладом, що дає змогу побачити, скільки шкідників є у полі на цей момент та обрати стратегію захисту. Пастки наповнюють водою з додаванням мийного засобу, а за перевищення ЕПШ прихованохоботників рекомендується вжиття захисних заходів.

Дуже часто аграрії недооцінюють небезпеку від прихованохоботників, а більшість методів боротьби з ними по факту не є достатньо ефективними, зважаючи на особливості їх біології і поведінки. З огляду на відносно низькі температури весняного відновлення жуків після перезимівлі на посівах озимого ріпаку вони з'являються досить рано. При цьому важливо спрацювати на випередження і вчасно знищити саме імаго — до того як вони спаруються, відкладуть яйця й на рослинах розпочнеться розвиток нового покоління. Тобто, хімічний контроль повинен плануватися і проводитися саме проти імаго, що перезимували і з'явилися на посівах. Зволікання з інсектицидною обробкою може призвести до значних пошкоджень личинками стебел. Адже значно шкодочинними у цій біологічній групі фітофагів є саме личинки. Зважаючи на це, виключно важливою і необхідною є вчасно проведена перша весняна обробка посівів інсектицидами.

Тому у всіх господарствах, де вирощують озимий ріпак, необхідно обов'язково обстежити посіви щодо заселення зазначеними шкідниками і хворобами, а при перевищенні порогів шкодочинності – провести крайові або суцільні обробки препаратами або інсектицидами відповідно до «Державного реєстру пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні», з обов'язковим дотриманням регламентів їх застосування. Оскільки на практиці ми маємо справу зі змішаним заселенням посівів як ріпаковими, так і капустяними стебловими прихованохоботниками можна зробити важливий висновок: з моменту перевищення порога шкодо чинності (10 жуків за три доби в чашці - пастці) до періоду початку яйцекладки а у нас є **максимум** 10 днів для того, щоб провести обробку посівів інсектицидами.

В умовах холодної і затяжної весни може знадобиться повторна обробка. Перед використанням будь-якого препарату необхідно обов'язково ознайомитися з інформацією на тарній етикетці та чітко дотримуватися вказаних на ній інструкцій, особливо температурного режиму використання препарату.

За наявності хвороб: бактеріозу коренів, пероноспорозу та інших – рекомендуємо провести хімічні обробки посівів фунгіцидами відповідно до Державного реєстру пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.

Важливо! Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області наголошує, що всі роботи по обмеженню чисельності шкідливих організмів необхідно проводити при перевищенні економічного порогу шкодочинності (ЕПШ), суворо дотримуватися санітарних правил, регламентів застосування препаратів, правил і заходів з охорони праці та використовувати препарати лише відповідно до Державного реєстру пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.

Також, наголошуємо, що до роботи з пестицидами допускаються лише ті особи, які пройшли навчання з питань безпечного поводження з пестицидами та мають **посвідчення** про право роботи з пестицидами.

Пам'ятаймо! Під час проведення весняно польових робіт необхідно дотримуватися правил безпечного поводження умов праці.

